

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

_____ Юлія КОЛОМІЄЦЬ

" ____ " _____ 2026 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри

загальної екології, радіобіології та БЖД

Протокол № ____ від " ____ " _____ 2026 р.

Завідувач кафедри

_____ Алла КЛЕПКО

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «Екологічний контроль та аудит »

_____ Марина ЛАДИКА

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика

Спеціальність Е2 Екологія

Освітня програма Екологічний контроль та аудит

Факультет Захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробник: Боголюбов В.М., д.п.н., професор, професор кафедри

Київ - 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «Стратегія сталого розвитку» є обов'язковою складовою освітньої програми «Екологічний контроль та аудит» у рамках підготовки магістрів за спеціальністю Е2 Екологія, спрямована на формування системного розуміння концепцій і підходів до забезпечення сталого розвитку у сучасних умовах. Вона охоплює основи стратегічного планування та управління у сфері сталого розвитку, аналіз глобальних та локальних екологічних викликів, а також методи розробки та впровадження стратегій, що сприяють збалансованому використанню природних ресурсів і збереженню біорізноманіття. Значну увагу приділяється інноваційним підходам у формуванні та реалізації стратегій, врахуванню міждисциплінарних аспектів та управлінню проектами у сфері екології. Навчальна дисципліна має прикладну спрямованість і сприяє формуванню компетентностей, необхідних для розробки та реалізації ефективних стратегій сталого розвитку у професійній діяльності фахівців у галузі екології та охорони довкілля.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь

Освітній ступінь	Другого (магістерського) ОП
Галузь знань	Е Природничі науки, математика та статистика
Спеціальність	Е2 Екологія
Освітня програма	Екологічний контроль та аудит
Факультет/ННІ	Захисту рослин, біотехнологій та екології

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-
Форма контролю	Екзамен

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти (повний термін навчання)

	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	15 год.	4 год.
Лабораторні роботи	-	-
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Самостійна робота	75 год.	110 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	-
Форма контролю	Екзамен	Екзамен

Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: Мета дисципліни полягає у формуванні здатності аналізувати сучасні концепції та підходи щодо сталого розвитку у контексті екологічного контролю та аудиту, а також у засвоєнні знань про стратегічне планування, управління проектами і прийняття обґрунтованих рішень для забезпечення збалансованого природокористування і збереження навколишнього середовища.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Стратегія сталого розвитку» (за їх наявності) ОК6 Екологічне інспектування, ОК10 Природоохоронне законодавство, ОК11 Природоохоронний контроль, ВК2 Управління природними ресурсами, ВК4 Екотоксикологічна оцінка агротехнологій, ВК5 Оцінка впливу на довкілля, ВК6 Стратегічна екологічна оцінка, ВК9 Глобальні кліматичні зміни та проблеми декарбонізації, ВК10 Європейські практики поводження з відходами, ВК11 Збалансоване природокористування (green deal), ВК12 Екосистемні послуги

Набуття компетентностей

ЗК2 — Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК4 — Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК6 — Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7 — Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

СК9 — Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого

природокористування.

СК10 — Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.

СК13 — Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.

СК14 — Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Програмні результати навчання

ПР3 — Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.

ПР5 — Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

ПР14 — Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

ПР16 — Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)						Кількість годин (заочна форма)					
	л	лаб	сем	п	с.р.	усього	л	лаб	сем	п	с.р.	усього
Модуль 1. Теоретичні засади стратегії сталого розвитку: концепції, моделі та міждисциплінарний підхід												
Тема 1. Вступ. Основні поняття і визначення сталого розвитку	1	-	-	3	-	4	1	-	-	1	15	17
Тема 2. Міжнародні документи по сталому розвитку	2	-	-	3	-	5	1	-	-	1	15	17
Тема 3. Проблеми на шляху переходу суспільства до сталого розвитку	2	-	-	4	5	11	-	-	-	1	15	16
Тема 4. Проблеми переходу суспільства до сталого розвитку	2	-	-	4	25	31	-	-	-	-	15	15
Разом за модулем 1	7	0	0	14	30	51	2	0	0	3	60	65

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)						Кількість годин (заочна форма)					
	л	лаб	сем	п	с.р.	усього	л	лаб	сем	п	с.р.	усього
Модуль 2. Практичне застосування стратегій сталого розвитку: управління проектами та інноваційні підходи												
Тема 1. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку	2	-	-	-	5	7	1	-	-	1	10	12
Тема 2. Розвиток суспільства, природні ресурси та екосистемні послуги	2	-	-	8	10	20	-	-	-	-	15	15
Тема 3. Екологічна політика та інституційні характеристики сталого розвитку	2	-	-	4	20	26	-	-	-	1	15	16
Тема 4. Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку.	2	-	-	4	10	16	1	-	-	1	10	12
Разом за модулем 2	8	0	0	16	45	69	2	0	0	3	50	55
Курсовий проект (робота)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	15	0	0	30	75	120	4	0	0	6	110	120

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Основні поняття і визначення сталого розвитку	1
2	Тема 2. Міжнародні документи по сталому розвитку	2
3	Тема 3. Проблеми на шляху переходу суспільства до сталого розвитку	2
4	Тема 4. Проблеми переходу суспільства до сталого розвитку	2
5	Тема 5. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку	2
6	Тема 6. Розвиток суспільства, природні ресурси та екосистемні послуги	2
7	Тема 7. Екологічна політика та інституційні характеристики сталого розвитку	2
8	Тема 8. Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку.	2
Всього годин		15

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Понятійний апарат стратегій сталого розвитку. Історичні передумови формування Концепції сталого розвитку	3
2	Доповідь „Наше спільне майбутнє”. Матеріали Конференції Ріо-92. Порядок денний на ХХ І століття	3
3	Природно-ресурсний потенціал України. Розрахунок екологічного сліду	4
4	Принципи і механізми функціонування систем. Умови прогресивного розвитку соціально-екологічних систем	4
5	Загальносистемні закономірності взаємовідносин людини і природи. Особливості збалансованого природокористування і використання екосистемних послуг	4
6	Поняття про розвиток. Теорія суспільного розвитку С.Подолінського і вчення В.І. Вернадського про біосферу і ноосферу, основні етапи еволюції біосфери	4
7	Екологічна політика та інституційні показники сталого розвитку	4
8	Місцевий план дій з охорони довкілля. Посібник з місцевого порядку денного. Роль місцевих громад у розробці і виконанні місцевих планів дій з охорони довкілля	4
Всього годин		30

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і властивості біосфери, принципи її розвитку як динамічної системи	5
2	Особливості таких складових біосфери, як техносфера і соціосфера. Місце і відповідальність людини в біосфері	5
3	Поняття системи і розвитку. Механізми функціонування і стійкості екосистем	5
4	Причини економічних, ресурсних, соціально-політичних, етичних, екологічних та демографічних проблем людства	5
5	Наукові передумови формування принципів сталого розвитку	5
6	Принципи функціонування соціально-економічних систем.	5
7	Головні положення сучасних концепцій розвитку людства і біосфери	5
8	Концепція ноосфери, концепція біотичної регуляції навколишнього середовища, концепція коеволюції природи і суспільства тощо	10

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
9	Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку	5
10	Концепції і стратегії сталого розвитку різних країн. Стратегія ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку	5
11	Економічні, соціальні і морально-етичні аспекти принципів ресурсозбереження	5
12	Екологічна політика та інституційні показники сталого розвитку	5
13	Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів	5
14	Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку і місцевого плану дій з охорони довкілля (Посібник з місцевого порядку)	5
Всього годин		75

Методи навчання

Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- Співбесіда
- Рейтингова оцінка / самооцінювання
- Тестування
- Презентація проекту
- Контрольна робота

Методи навчання:

- Лекція
- Командна робота
- Змішане навчання
- Практичне заняття
- Навчання через дослідження
- Проблемне навчання

Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Модуль 1. Теоретичні засади стратегії сталого розвитку: концепції, моделі та міждисциплінарний підхід		
Лабораторна робота. Знайомство з концепціями біосфери та її складовими	ПРН 3, ПРН 5. Модуль спрямований на ознайомлення студентів з основними концепціями природознавства, сталого розвитку та методологією наукового пізнання. Студенти здобудуть знання про біосферу, її складові, механізми функціонування і стійкості екосистем, а також про сучасні проблеми людства, що впливають на стале розвитку. Вони навчатимуться аналізувати системи і розвиток, а також розуміти принципи функціонування соціально-економічних систем, що є основою для формування стратегій сталого розвитку.	15
Самостійна робота. Поняття і властивості біосфери, принципи її розвитку як динамічної системи		15
Самостійна робота. Особливості техносфери і соціосфери. Відповідальність людини в біосфері		15
Самостійна робота. Поняття системи і розвитку. Механізми функціонування і стійкості екосистем		10
Самостійна робота. Причини глобальних проблем людства: економічні, ресурсні, соціально-політичні, етичні, екологічні, демографічні		10
Самостійна робота. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку		15
Самостійна робота. Принципи функціонування соціально-економічних систем		20
Всього за модулем 1		100

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Модуль 2. Практичне застосування стратегій сталого розвитку: управління проектами та інноваційні підходи		
Самостійна робота. Головні положення сучасних концепцій розвитку людства і біосфери	ПРН 3, ПРН 5, ПРН14, ПРН16. Модуль орієнтований на практичне застосування стратегій сталого розвитку через управління проектами та інноваційні підходи. Студенти вивчать сучасні концепції розвитку людства і біосфери, міжнародне та національне законодавство, стратегії сталого розвитку різних країн, а також аспекти ресурсозбереження, екологічної політики та індикаторів сталого розвитку. Це дозволить сформувати у студентів навички аналізу і розробки стратегій у складних умовах, враховуючи екологічні та соціальні фактори.	10
Самостійна робота. Концепція ноосфери, біотичної регуляції та коєволюції природи і суспільства		10
Самостійна робота. Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу до сталого розвитку		10
Самостійна робота. Концепції і стратегії сталого розвитку різних країн, стратегія ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку		10
Самостійна робота. Економічні, соціальні і морально-етичні аспекти ресурсозбереження		15
Самостійна робота. Екологічна політика та інституційні показники сталого розвитку		15
Самостійна робота. Індикатори і системи вимірів сталого розвитку		15

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Самостійна робота. Формування стратегій місцевого сталого розвитку і планів дій з охорони довкілля		15
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота (разом за семестр)		70
Підсумковий екзамен		30
Разом за курс		100

Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/залік)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перекладання:	Лабораторні, самостійні та модульні роботи необхідно здавати у заплановані терміни. Перекладання модульних робіт допускається за наявності поважних причин у визначені кафедрою строки.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування, використання сторонніх матеріалів і несанкціонованих пристроїв під час виконання контрольних робіт, заліку або екзамену заборонено.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. Пропуски відпрацьовуються згідно з індивідуальним графіком та правилами кафедри.

Навчально-методичне забезпечення

-електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=683>);

Рекомендовані джерела інформації

1. 4. Боголюбов В.М. Стратегія сталого розвитку / Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г. та ін.. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – 446 с.

2. 1. Аналіз державних стратегічних документів щодо врахування адаптованих для України Цілей сталого розвитку до 2030 року. - <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sdg-goals-ua-govt-strategies-summary.html>
3. 2. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти: у 2 ч. / Міжнар.рада з науки (ICSU)[та ін.]; наук.кер. М.З. Згуровський. К.: НТУУ «КПІ», 2009. – Ч.1. Глобальний аналіз якості та безпеки життя людей. – 280.
4. 3. Андерс Війкман та Крістіан Сконберг. Циркулярна економіка та переваги для суспільства. - <http://www.clubofrome.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/The-Circular-Economy-CoR-UA-2.pdf>
5. 5. Хом'як І.В. Екосистемологія: Навчальний посібник. / Хом'як І.В. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. – 235 с.
6. 6. Гор А. Земля у рівновазі / Переклад з англ.: Інститут сталого розвитку. – К.: Інтелсфера, 2002. – 312 с.
7. 7. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку: Пер. з англ –К.:Інтелсфера, 2002. – 312 с
8. 9. Зубко К.Ю. Оцінка наслідків антропогенного впливу на природу і суспільство. ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. Випуск 9 / 2017. С. 826-831
9. 11. Марушевський Г.Б. Етика збалансованого розвитку. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2014. – 440 с.
0. 13. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: Посібник для перепідготовки фахівців. – Суми: Університетська книга, 2025. – 325 с.
1. 12. Мельник Л.Г. Екологія. Екологічна економіка і управління: Підручник. – Суми: Університетська книга, 2025. – 448 с.
2. 14. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія / За ред. д.е.н. Л.Г. Мельника та к.е.н. О.І. Корінцевої. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2004. – 288 с.
3. 16. Екосистемні засади оцінювання збитків від забруднення навколишнього природного середовища: монографія / [Веклич О.О., Кобзар О.М., Колмакова В.М., Патока І.М.]; ДУ ІЕПСР НАН України. – К., 2019 – 304 с.
4. 17. Гуцуляк Г.Д. Принципи оцінки екологічних ситуацій. Збалансоване природокористування № 2/2019. С. 73-79.
5. 18. Основи стійкого розвитку: Практикум / За заг. ред. Л.Г.Мельника та О.І. Корінцевої. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 358 с.
6. 20. Програма дій “Порядок денний на 21 століття”/ Пер. з англ.: ВГО “Україна. Порядок денний на 21 століття”. К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с
7. 24. Living Planet Report (2006) Ecological Footprint, World Wildlife Fund, Gland, pp. 14-19, 28-36. [http:// assets.panda.org/downloads/livingplanet_report.pdf](http://assets.panda.org/downloads/livingplanet_report.pdf).

8. 31. European Environmental Agency, EEA (1999) How we reason - EEA. Online available on: http://www.eea.europa.eu/documents/brochure/brochure_reason.html. Last consulted on January 10th, 2007.
9. 32. Human Development Report (2005b) Technical Note 1, The Human Development Index, United Nations Development Programme, New York, pp. 241. Online available on: http://hdr.undp.org/reports/global/2005/pdf/HDR05_complete.pdf. Last consulted on January 10th, 2007
10. 31. European Environmental Agency, EEA (1999) How we reason - EEA. Online available on: http://www.eea.europa.eu/documents/brochure/brochure_reason.html. Last consulted on January 10th, 2007
11. Указ Президента України Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>